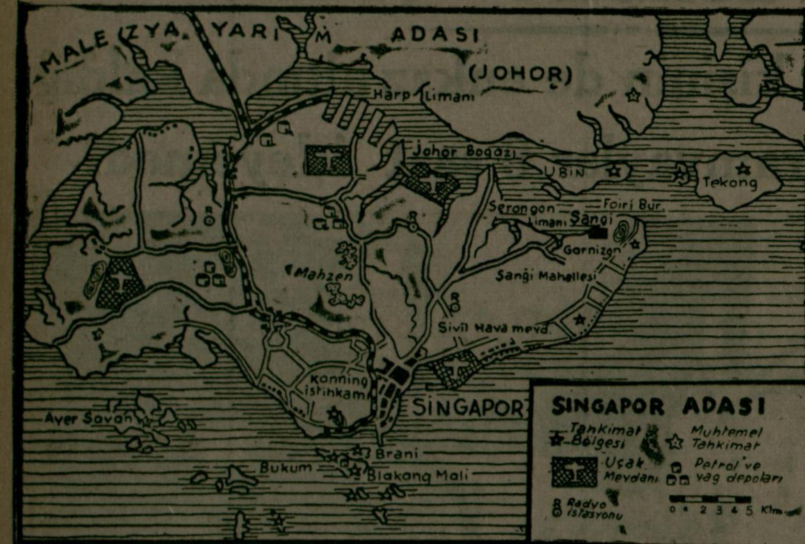
Askerî musahabe

Japonyanın ilk hedefi: Singapur

Böyle bir taarruz takdirinde İngiltere, Malaka boğazını müdafaa edebilecek vaziyettedir

Yazan: Emekli General **H. Emir Erkilet**

Singapur müstahkem mevki ve limanının krokisi

Uzak doğu hâdiseleri günün en meraklı ve heyecanlı mevzuunu teşkil etmekte devam ediyor. Millî emel ve gayelerini gütmek ve gerçekleştirmek için daima milletlerarası siyasî ve askerî durumdan istifade etmesini bilen Japonlar, şimdi de İngiltere ile Amerikanın, Büyük Okyanusun batı ve cenub batı alanlarında ezici bir mâni kuvvet teşkil edemiyeceklerine kani oldukları ve Sovyet Rusyayı çok şiddetli bir mağlûbiyet, hezimet ve dağılmağa namzed addettikleri bu sıralarda isteklerinin sonlarına kadar yürümek azmini yeniden göstermeleri ve bunun için millî, iktısadî, ve askerî tam bir seferberlik yapmaları tabiî görülmelidir.

Japonyanın yıllarla değişmiyen fakat gittikçe genişliyen nüfus ve nüfuz siyaset ve hareketlerinin malûm olan istikametlerinden biri şüphesiz cenubdur. Niponların bu istikamette, yürüyüşleri, eski Çin - Japon muharebesi neticesinde, 1895 te, Formozayı ele geçirdiktenberi filen başlamış demektir. Onun cenuba doğru yürüyüşü 1937 de Prata adalarına, oradan cenubî Çin sahillerile Hainan adasına, Hindiçininn şimal taraftarına ve nihayet şimdi bu diyarın cenublarına kadar ulaşmıştır. Bu suretle buradan Malakaya ve Singapura ancak bir iki sıçrayış boyu mesafe kalmıştır.

Japonyanın eğer şimdi Çin Hindinden de daha cenuba sarkmak niyeti varsa ilk hedefinin Singapur olması tabiidir. Singapur, İngilterenin Hind Okyanusundan Büyük Okyanusa giden deniz yolunun müstahkem bir kapısıdır. Bu kapı İngilterenin elinden alınmakla onun Büyük Okyanusla irtibatı kesilmez, fakat güçleşir ve İngilterenin Büyük Okyanustaki müstemlekelerile üsleri, siyasî nüfuzu ve askerî kudreti sağlam bir destek ve temelden mahrum kalır. Filvaki Hind Okyanusundan Avustralyaya gitmek için mutlaka Singapur deniz kalesinin hâkim bulunduğu Malaka boğazından geçmek şart değildir; Sumatra ve Cava adalarının cenublarından da gidilebilir. Fakat Singapuru kaybetmekle İngilterenin, meselâ Borneo adasının kendisine aid olan şimal Sarwak vilâyetile, Hong-Kong ve bütün Çinle artık filî irtibatı bozulur. Fakat asıl mühim olanı İngiltere Singapuru kaybetmekle İngiliz Uzak doğu donanmasının başlıca büyük üssünden ve ayni zamanda Birleşik şimalî Amerika donanmasile doğrudan doğruya irtibattan mahrum bir halde kalmasıdır.

Bunun için Japonya Singapuru zaptetmeden, yani İngiliz deniz kuvvetlerini cenub Çin denizinden çıkararak bunların Birleşik Amerika donanmasile irtibatını kesmeden, Holanda Hindistanına, Filipinlere veya Avustralyaya sataşması düşünülemez. Japon cenub hareketlerinin başı herhalde Singapur olmak gerektir. Bunun gibi Japonya Siyamla vaziyetini düzeltmeden de Singapur üzerine hareket edemez. Çünkü Singapura taarruz İngiltere ile harb demektir. Bu harbe Amerikanın karışıp karışmıyacağı da bilinemez. Fakat Japonya, bir Singapur teşebbüsünden evvel hem sağ cenahını Hindistan ve Burmaya karşı Siyam vasıtasile temine ve hem de, Siyama aid bulunan dar Malaka berzahından kara kuvvetlerini cenuba doğru geçirmek için ondan müsaade istihsal etmeğe mecburdur.

Japonya Singapura, Malaka yarımadasının İngililzerin elinde bulunan cenub yarısına deniz yolile ve hava kuvvetlerinin himayesi altında asker çıkarmak, yahud Siyam hükûmetinin müsaade ve hatta yardımile Siyama aid olan Malaka berzahından cenuba asker geçirmek veyahud her iki usulü terkib etmek suretile taarruz edebilir. Bu sebeble Singapura taarruz edilmesi takdirinde Siyamın ve Siyama aid olan Malaka berzahının Japonlar ve İngilizler için ehemmiyetleri pek büyük olur.

İngiltere, Singapuru daha emniyetle korumak için Malaka (Kra) berzahını tamamile elinde bulundurması iktiza ederdi. Bu berzahın genişliği yalnız 65 km. kadardır. Malaka berzahının bu kadar dar olması ve Hind ve Pasifik Okyanusları arasındaki mesafenin, Singapur yolundan nisbetle takriben dört gün daha azalabilmesi dolayısile Krada bir kanalın açılması fikri eskidenberi vardır. Fakat bu sırada kanalın açılması bittabi mevzuu bahis değildir.

Son senelerde Japonya ile Siyam arasında, siyasî ve iktısadî olmak üzere tasarlı ve yakın münasebetler teessüs etmiştir. Japonyanın maksadı cenuba doğru bir hareket zarureti hasıl olursa Siyamı kendi yanında görmektir. Ayni zamanda Japonya Siyama Krada bir kanal açtırmakla Singapurun bir «şişenin ağzına» benzeyen durum ve ehemmiyetini kaybettirebilecekti. Bunun için İngiltere, Kra kanalının inşa olunmasına bugüne kadar mâni olmuştur.

Her şeye rağmen İngilterenin Kra berzahında güzel bir müdafaa mevzii olduğu unutulmamalıdır. Çünkü Kra mevkiine kadar, berzahın şimalden cenuba doğru yarısı, İngilterenin Hindistandan ayırarak doğruca Büyük Britanya Krallığına bağladığı Burma müstemlekesinin arazisini teşkil ettiği gibi Malaka yarımadasının cenub 1/3 kısmı da bugün İngilterenin hüküm ve işgalindedir.

Fakat bütün bunlardan, Japonyanın behemehal Singapura taarruz edeceği manası çıkarılmamalıdır. Çünkü Singapura taarruz İngiltere ile harb demektir. Böyle bir harbi ise, Japonyanın Sovyet Rusyanın mağlûbiyeti tahakkuk ederek Doğu Sibirya meselesini halletmek imkânlarını elde etmeden göze almak istememesi de pek mümkündür.

H. E. ERKİLET

Piyasaya naftalin çıkarıldı

Ticaret ofisi, evvelce bir Rumanyalıdan alınan 10 ton naftalini perakende halka satılmak üzere bir eczayı tıbbiye deposu vasıtasile eczanelere ve toptan naftaline ihtiyacı olanlar için de muayyen firmalara vermiştir.

Ofisin dün de Bulgaristandan 14 ton naftalini daha gelmiştir. Bulgaristandan gelecek naftalinin yekûnu 50 ton olacaktır.

Diğer taraftan Anadolu kontuarı da 100 ton naftalin getirtmektedir.

Et fiatlarını yükseltmek istiyen celebler hakkında tahkikat

Fiat murakabe bürosu, perakendeci kasabların toptancı kasablardan bazılarının kendilerine muayyen fiattan fazla et sattığı hakkındaki şikâyetleri üzerine mezbahaya kontrolörler göndererek toptancıların hesablarını anî bir teftişe tabi tutturmuştur.

Yapılan teftişler neticesinde bir toptancı kasabın fazla fiatla kasablık hayvan sattığı defterlerindeki hesablarla anlaşılmış ve zabıt tutulmuştur. Dört toptancı da hesablarını tetkik ettirmekten istinkâf ederek kaçtıklarından ayrıca zabıt tutulmuş ve keyfiyet zabıtaya haber verilmiştir.

Et piyasasını istedikleri şekilde tanzim ettiklerinden şüphe edilen altı celeb hakkındaki tahkikat ayrıca devam etmektedir.

Ekmek fiatları değişmiyecek

İstanbul değirmenleri dün de yeni tip un öğütmeğe başlamışlardır. Toprak Ofisi elinde eski tip un kalmıyan fırıncılara yeni tip un vermeğe devam etmiştir. Dün de bir kaç fırın yeni tip unla ekmek imal etmiştir. Bazı fırınlarda eski undan daha bir haftalık stok bulunduğu anlaşılmıştır. Belediye İktısad müdürlüğü, bütün fırıncıları ellerinde mevcud eski tip unun miktarını gösterir bir beyanname vermeğe mecbur tutmuştur. Bu beyanname bu akşama kadar verilecektir. Yeni tip buğdayla yapılacak ekmek fiatlarında değişiklik olmıyacaktır.

Mudanya vapur seferleri

Devlet Denizyolları idaresi Mudanya vapurlarındaki tehacümü gözönünde tutarak salı, perşembe ve cumartesi günleri Galata rıhtımından mutad saatlerde kalkan Mudanya postalarından sonra saat 10 da birer vapur daha tahrikine karar vermiştir. Bu ilâve vapurlar ayni gün saat 16,30 da Mudanyadan hareket edeceğinden Mudanyadan İstanbula her gün bir vapur hareket etmiş olacaktır.

Alemdar nahiye müdürlüğü

Yeniköy nahiye müdürlüğüne tayini üzerine inhilâl eden Alemdar nahiye müdürlüğüne Dahiliye Vekâleti Nüfus İşleri umum müdürlüğü memurlarından Tevfik Kurma tayin edilmiş ve dün vazifesine başlamıştır. Muvaffakiyetler dileriz.

Şehir haberleri

Kandilli Rasadhanesi

Yeni satın alınan fennî aletler yerlerine konuldu

Kandilli Rasadhanesinin mıknatıs dairesinin inşa ve yeni satın alınan aletlerin buraya konulması dolayısile Rasadhanemiz, Balkanların en mükemmel bir rasad müessesesi halini almıştır. Mıknatıs dairesi bütün vilâyetlerimizde arzın mıknatisiyetini ölçecektir.

Bu tesisatın faydası, harita tanzimi, tayyarelere verilmesi icab eden sathı arza aid bazı mühim malûmat ve bilhassa maden arama işlrinde fizikî esaslardan istifade noktasından mühimdir. Hatta maden arama işlerinin bugünkü usulünün çok masraflı ve müspet netice almaktan uzak olduğu, bu itibarla mıknatıs dairesile teşriki mesai lüzumu ileri sürülmektedir.

İstanbul Rasadhanesinin yeni teşkilât lâyihasının bu sene Büyük Millet Meclisinden çıkacağı umuluyor. Buna nazaran rasadhane mıknatıs ve elektrik, astronomi ve zelzele, meteoroloji işlerile uğraşacak dört daireye ayrılmaktadır. Mütehassıs yetiştirilmesi için de bazı tedbirler alınmaktadır. Rasadhane müdürü Fatin uzun tetkikler mahsulü değerli eserini bu sene tabettirecektir.

Kahve serbest satılacak

Evvelce de yazıldığı üzere memleketin aylarca ihtiyacını karşılıyacak miktarda kahve mevcudü olduğundan Vilâyet bütün kuru kahvecilerin 250 şer gramlık paketler derununda kahvenin serbest olarak satılmasına müsaade etmiştir.

Ticaret ofisi yeniden 45 ton kahve getirtmektedir.

Türk tebaası olmıyan berberler

Türk tebaası olmıyan bazı berberlerin küçük esnaf kanununa aykırı olarak çalıştıkları haber alınarak bunun men'i lüzumu alâkadarlara bildirilmiştir.

Tevfik Fikretin Âşiyanı

Tevfik Fikretin Aşiyanının tamiri için Müze ile Belediye müştereken bir proje hazırlamışlardır. Aşiyan Cumhuriyet bayramında açılacak ve bu münasebetle Edebiyatı Cedidecilerin hatıraları kutlanacaktır.

Karabük fabrikası işçilerinden bir kısmının haklı bir dileği

Karabük Demir ve Çelik fabrikasında çalışan Safranbolulu işçilerden bir kısmı namına aldığımız bir mektubda ezcümle deniliyor ki: «Bizler Safranboluda ikamet ediyor, sabah, akşam otobüsle fabrikadaki işlerimize gidip geliyoruz. Burada işliyen otobüsler, işçi taşımak için ucuz benzin ve lâstik aldıkları halde Karabüke gidip gelme beher amele başına 50 kuruş ücret almaktadırlar. 100 - 150 kuruş yevmiye alan ve en ağır sanayide çalışan bizlerin her gün 50 kuruş yol parası vermeğe kudretimiz olmadığından bir çoğumuz, 12 kilomterelik yolu yürüyerek gidip geliyoruz. Karabük - Safranbolu arasında işliyen otobüslerden bir kısmı başka yerlerde çalışmak üzere gittiler. Son kalan bir otobüsün de bir kaç güne kadar satılacağını öğrendik. Bu suretle şehirle Karabük arasında münakale vasıtası kalmamış olacak ve her gün iş başına gitmek mecburiyetinde olan işçiler daha feci bir vaziyete düşecektir. Bu derdimize bir çare bulunması için alâkadar makamların nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederiz.»

İktısadî tetkikler

Altın meselesi

Yazan: **Targan Hacim Çarıklı**

Klâsik iktısad prensiplerine göre para Merkez Bankasında kendisinin karşılığı olarak bulunan altını temsil eden ve bu altın üzerinden hâmiline bir hak veren kıymetli evraktır. Fakat zamanla para ile altın arasında bulunan doğrudan doğruya münasebet azalmış ve evrakı nakdiye bizatihi bir kıymet ifade etmeğe başlamıştır.. Bütün altın ancak beynelmilel iktısadî münasebetler neticesinde memleketler arasında vukua gelen muvazenei hesabiye farklarını ödemek üzere kullanılan bir nevi beynelmilel para şekline girmiş ve artık memleket dahilinde tedavül etmemeğe başlamıştır.

Son zamanlarda altın esasına istinad eden para sistemini değiştirmek için kuvvetli bir cereyan vardır. Bilhassa altına karşı düşmanlık, altını çok az olan orta Avrupa memleketlerile İtalya da kendisini fazla göstermektedir. Acaba altın esasına istinad eden para sistemini teğiştirmek mümkün müdür?. Evet; bugün altınla, parası arasında kat'iyyen münasebet olmıyan memleketlerin adedi pek çoktur. Fakat asıl mesele altın esasına istinad eden para sisteminden daha mükemmel, daha elverişli bir sistem bulmanın mümkün olup olamadığıdır.

Bu suale mutlak ve kat'î bir cevab vermezden evvel, para kıymetinin neye tâbi olduğunu, altın terkedildiği takdirde ne yapmak lâzım geldiğini tetkik etmemiz lâzımdır.

— I —

Bugün para kıymetinin neye tâbi olduğunu izah etmeğe çalışan üç büyük nazariye mevcuddur. Bunlardan birincisi evrakı nakdiye kıymetinin doğrudan doğruya, temsil ettiği altının ticarî kıymetine tâbi olduğunu iddia etmektedir. Biliyoruz ki her memlekette para meselesine devletin daimî bir müdahalesi vardır. Ve her devlet parasını bir kanunla tespit etmiştir. ve daimî murakabesi altında tutmaktadır. Bu nazariyeye göre devletin para meselesindeki müdahalesi evrakı nakdiyenin kıymeti üzerinde hiç bir tesiri olmayıp sadece altının ticarî kıymetine tâbi olan para kıymetini tasdikten ibarettir. Binaenaleyh bu nazariyeye göre paranın kıymeti doğrudan doğruya temsil ettiği altının ticarî kıymetine tâbi bulunmaktadır.

Bu nazariye iktısadcılar tarafından haklı olarak çok çetin tenkidlere maruz kalmıştır.. Filhakika hiç bir zaman, hiç bir kimse elindeki evrakı nakdiyeyi Merkez Bankasına ibraz ederek temsil ettiği altını bankadan çekmeyi düşünmemektedir.

Parayı elinde tutan hâmil ihtiyaçlarını altına lüzum olmaksızın temin etmek imkânını bulduğundan bankaya gitmek külfetine lüzum görmemektedir.

Bundan maada bu nazariye altının ticarî kıymetini nazarı itibara almaktadır. Halbuki bugün altın eğer büyük bir kıymet ifade ediyorsa bu kıymetin mühim bir kısmının sadece para sisteminde esas teşkil etmesinden ileri geldiğini söylemek lâzımdır. Eğer altın, para karşılığı olarak kullanılmıyacak olursa piyasada miktarının birdenbire çoğalması neticesinde ticarî kıymetinden pek fazla kaybedecektir.

Bu nazariye ile tamamile tezad teşkil eden, meşhur Alman iktısadcısı Knapp'ın bir para nazariyesi vardır. Bu nazariye evrakı nakdiye kıymetinin, temsil ettiği altına değil, devlet tarafından kendisine atfedilen kıymete tâbi olduğunu ileri sürmektedir.

«Devletçi para nazariyesi» adı verilen bu para kıymeti nazariyesini, ne garibdir ki., hâdisat kendisine hayat veren memlekette tekzib etmiştir. Knapp devlet müdahalesinin yalnız para kıymetini tasdik değil, ayni zamanda para kıymetini tayin ettiğini iddia etmişti.

Hakikaten 1922 - 1923 senelerinde Almanyada devlet otoritesinden başka hiç bir kıymete istinad etmiyen bir kâğıd marka tesadüf ediyoruz. Bu kâğıd mark hiç bir kıymete sahib olamamıştır; ve fiatlar o kadar yükselmiştir ki en basit mübayaalar için milyarlarca mark tediye etmek mecburiyeti hasıl olmuştur.. Halbuki 1923 senesinde tedavüle çıkarılan ve karşılığı millî emlâk olan rentenmark kıymetini muhafaza etmiş, kâğıd marka karşı gösterilen isteksizlik bu paraya gösterilmemiştir.

Görülüyor ki bu para nazariyelerinin her ikisi de para kıymetinin neye tâbi olduğunu izah edememektedirler.

Théorie psychologique adı verilen üçüncü nazariye para kıymetinin yalnız temsil ettiği altına değil, ayni zamanda bu paraya karşı halkın gösterdiği itimada tâbi bulunduğunu iddia etmektedir.

Paris Üniversitesi iktısad profesörü Aftalyon tarafından müdafaa edilen bu nazariye para kıymetini en iyi izah eden nazariyedir. Burada bütün teferrüatı ile izahına imkân bulamadığımız bu nazariyeye göre para kıymeti yalnız altına değil, ayni zamanda kendisine gösterilen rağbete tâbidir. Fakat bu rağbetin mevcud olabilmesi için evrakı nakdiyenin hiç olmazsa bir miktarına tekabül eden altın stokunun mevcudiyeti lâzımdır. Çünkü nihayet halkın paraya karşı göstereceği itimadın hakikî bir kıymete istinad etmesi icab eder. Ancak bu şekilde altınla garanti edilmiş olan para iyi bir mübadele vasıtası, güzel bir kıymet ölçüsü, ve mükemmel bir tasarruf vasıtasıdır. Çünkü altın, paranın emniyet süpapıdır.

— II —

Bu vaziyette acaba altını büsbütün ortadan kaldırarak yeni bir para sistemi kurmak mümkün müdür?.

Bu meseleyi:

1 — Memleket dahilinde ferdlerin birbirlerile olan münasebetleri,

2 — Bir memleketin diğer ecnebi memleketlerle olan iktısadî münasebetleri bakımından ayrı ayrı tetkik etmek lâzımdır.

1 — Bir memleket dahilindeki iktısadî münasebetlerde altının bilfiil mühim bir rol oynamadığı herkesçe malûmdur. 1914 harbindenberi her memlekette altın tedavülü terkedilmiş, altın yalnız tedavülde bulunan paranın karşılığı olarak merkez bankalarında hıfzedilmiştir.

Fakat acaba hiç karşılığı olmıyan paranın tedavülü mümkün müdür? Son hâdisat bunun mümkün olduğunu göstermiştir. Nitekim bugün Alman ve İtalyan paralarının her ne kadar altına karşı nazarî birer kıymeti mevcud ise de hakikat halde altınla aralarında hiç bir alâka mevcud değildir.

Nitekim Hitler 30 kânunuevvel 1939 tarihinde verdiği bir nutukta; bir memleketin hakikî servetini teşkil eden çalışma kabiliyetinin önünde bütün altın ve döviz stoklarının eriyeceğini söylemiştir.

Filhakika bugün Almanya ve İtalyada, para ile altın arasındaki bütün münasebetlerin kesilmesine rağmen gerek markın, gerekse liretin eski kıymetlerini muhafaza ettiklerini müşahede ediyoruz.

Almanya ve İtalya paralarının kıymetini muhafaza edebilmek için ne gibi çarelere baş vurmak mecburiyetinde kaldıklarını ve ne gibi sebebler tesirinde paranın kıymetini muhafaza ettiğini tetkik edelim.

İlk sebeb olarak bu memleketlerde ithalât ve ihracat arasında mutlak bir müvazene temin edildiğini, ve ihracatın ithalâtı ödediğini söyleyebiliriz. (Bu noktayı biraz ileride daha esaslı surette tetkik edeceğiz.)

İkinci muvaffakiyet sebebini de devletin mutlak otoritesinde aramak lâzımdır. Bugün İtalya ve Almanyada paranın kıymeti doğrudan doğruya devlet tarafından tayin edilmektedir. Ve devlet bu kıymeti gerek harice, gerekse dahile karşı müdafaa edebilmek için en cezrî tedbirleri almaktadır.

Evvelâ ecnebi paralarına karşı millî parayı korumak maksadile döviz alış ve satışını devlet inhisarına almıştır. Binaenaleyh serbest arz ve talebden mahrum olan dövize istenilen kıymet verilmekte ve dövizin millî parayı tehdid etmesine mâni olunmaktadır.

Fakat döviz kontrolu sayesinde millî paranın kıymetini ancak millî hududlar dahilinde korumak mümkün olmuştur. Halbuki serbest piyasalarda bu devletlerin paraları daima düşmüştür. Meselâ Fransada resmî kıymeti 16 frank olan markı dört franğa **efektif** olarak satın almak daima kabildi.

Memleket dahilinde ise para kıymetinin en güzel ölçüsü fiatlardır. Altınla parası arasında münasebet olmıyan memleketlerde fiatlar daima yükselmek temayülü göstermişlerdir. Almanya fiatların istikrarı meselesinde çok cezrî hareket etmiş ve takib ettiği fiat politikası neticesinde parasının kıymetini muhafazaya muktedir olmuştur.

2 — Meselenin asıl zorluğu hariçle olan iktısadî münasebetlerde kendisini göstermektedir. Biliyoruz ki altın beynelmilel bir paradır. Ve bütün beynelmilel ticarî münasebetlerde bir tediye vasıtası olarak kullanılmaktadır. Memleketler, aralarındaki iktısadî münasebetlerde altını vahidi kıyasî kıymet ölçüsü olarak kullandıkları gibi bir tediye vasıtası olarak da kullanmaktadırlar. Fakat altın ithalât ve ihracatın aksi istikametlerinde memleketler arasında mütemadiyen seyahat etmez. Asıl tediye vasıtası takas usulü olup altın yalnız umumî hesab neticesinde aradaki farkı kapatmak için kullanılmaktadır.

Binaenaleyh altın terkedildiği takdirde çok mühim iki mesele mevzuu bahsolacaktır.

1 — Beynelmilel iktısadî münasebetlerde kıymet ölçüsü olarak ne kabul etmek?

2 — Muvazenei hesabiye açığını ne ile kapatmak?

Alman nazariyecilerine göre ileride bütün memleket paralarına marka nazaran izafi bir kıymet verilecektir.. Devlet otoritesinden başka hiç bir kıymete sahib olmıyan markın altın gibi mükemmel bir kıymet ölçüsü olabileceği çok şüpheli bir meseledir.

Muvazenei hesabiyenin göstereceği açığı kapamanın yegâne çaresi açığın meydana gelmesine mâni olmaktır. Bunun için de ithalât ile ihracat ve hizmetler arasındaki daimî muvazenenin temini lâzımdır.

Netice itibarile görülüyor ki altını para sisteminden atmak mümkündür; fakat kurulacak sistem altın esasından daha mükemmel olmıyacak, ve bir çok mahzurlar kendisini gösterecektir.

Targan Hacim ÇARIKLI

Halk hamamları

Belediye halk hamamlarının adedinin artırılmasına karar vermiştir. Bu meyanda tarihî Mahmudpaşa hamamı tamir ettirilerek halk hamamı haline konacaktır.

Boğaziçi kupası tenis maçları

Boğaziçi kupası namile tertib edilen tenis maçları 7 ağustos perşembe günü başlıyacak ve dört gün devam edecektir. Maçların finali 10 ağustos pazar günü oynanacaktır. Ankara, İstanbul ve İzmirli tenisçilerin iştirakile yapılacak «Boğaziçi kupası» maçları mevsimin en cazib bir tenis turnuvası olacaktır. Maçlar Tarabya kortlarında oynanacaktır.

İstanbul yüzme birincilikleri

Su sporları ajanlığı tarafından hazırlanan İstanbul yüzme birinciliklerinin finali, önümüzdeki cumartesi ve pazar günleri Moda havuzunda yapılacaktır.

HEM NALINA MIHINA

Yangınlar ve harabeler karşısında

Hava akınları devam ediyor; yalnız şiddetle harbedilen ve kat'î netice almak için uğraşılan faal şark cephelerinde ve bu cephelerin gerisinde değil; şimal Buz denizindeki Petsamo'dan Britanya adalarına, Britanya adalarından Almanyaya ve İspanyol kıyılarına, İtalyan sahillerinden Maltaya, Bingaziden Süveyşe, Giridden Habeşistanda bir avuc İtalyanın hâlâ mukavemet ettiği Gondar'a kadar, nispeten tâli cephelerde de, iki muharib tarafın tayyareleri karşılıklı ateş ve ölüm yağdırıyorlar.

İki senedir azçok bombalanmış olan memleketleri kısaca toplayalım:

Avrupada: Polonya, Almanya, Finlandiya, Norveç, Danimarka, Holanda, Belçika, Lüksemburg, Fransa, İngiltere, Malta, Cebelitarık adalarile beraber İtalya, Arnavudluk, Girid ve diğer adalarile beraber Yunanistan, Yugoslavya, Bulgaristan, Rumanya, Macaristan, Slovakya, Sovyetler Birliği.

Asyada: Onikiada, Filistin, Suriye, Kıbrıs, Çin, Hindiçinî, Siyam, Bahreyn adaları.

Afrikada: Bingazi, Trablusgarb, Eritre, İtalyan Somalisi, Habeşistan, Mısır, İngiliz Somalisi, Sudan, Kenya, Aden, Dakar, Cezayirde Merselkebir, Tunusta Sfaks.

Avrupada bombalanmaktan kurtulmuş memleketler İspanya, İsviçre, İsveç ve Türkiyedir. Bunlardan ilk üçüne de bazı kaza taneleri düşerek mal ve insan zayiatına sebeb olmuştur.

Tayyarezedeler listesinde eksik varsa, okuyucularımın affını dilerim.

Bütün bu bomba yağmuruna tutulan memleketlerin büyük bir kısmı, hergün biraz daha harab olmaktadır. Eski harblerde, yalnız muharebe meydanlarındaki ve yakınlarındaki mamureler harab olurdu. Geçen Büyük Harbde ise, muhtelif darülharekâtlarda, birer ülke büyüklüğünde mıntakalarda taş taş üstüne kalmamıştı. Bu harbde ise, cepheden 1000 kilometre uzaktaki şehirler dahi «tayyare» denilen belâyi asümaniden harabî ve ıstırab hisselerini almaktadırlar. Yakında yangının, mihrakından 2000. 2500 kilometre uzakta bulunan yerlere de sirayet ettiğini göreceğiz. İnsan zekâsının yarattığı yıldırımlar, stratosfere çıkarak oradan gene başka insanların beynine inmektedir. Tabiatin yıldırımları dünya kurulduğundanberi bu kadar yangın çıkarmamışlar, bu kadar insan öldürmemişlerdir.

Bütün bu bomba yağmuruna tutulan memleketlerin, şehirlerin ve tarihî abidelerden hâk ile yeksan olmıyanların tamiri ne azim gayretler sarfını icab ettirecektir. Bütün bu tamiratın büyük bir kısmı da mağlûbların bitkin omuzlarına yüklenecektir.

Harb gibi harb sonrası da, muhakkak bir ıstırab ve sefalet devri olacaktır.

Esnaf arasında hastalık az

Esnaf arasında uyuz hastalığı vak'alarının çokluğu hakkındaki neşriyat üzerine Belediye Sıhhat müdürlüğü yaptığı araştırmalarda ancak on uyuzluya tesadüf ederek hastaneye sevketmiştir.

Yapılan tetkiklerde tifo vak'alarının da azaldığı ve bilhassa Kırkçeşme ve saire gibi suların kapatılmasının bunda mühim tesiri olduğu anlaşılmıştır.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şeraiti

	Türkiye için	Haric için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

Küçük hikâye

Sırlar

Peride Celâl

İnsan kadınlarla her zaman aldanabilir. Tanıdığımız, hayatlarını bütün teferrüatile bildiğimize inandığımız öyle kadınlar vardır ki, bir gün karşımıza en müthiş sırlarla çıkmış ve bizi hayrete, inkisara, hatta korkuya uğratmışlardır.

Ayşe, o gün pencerenin önünde:

— Biliyor musun, ben de bir zamanlar Rızayı sevmiştim, dediği zaman, Neriman dehşet içinde kaldı. Büyümüş gözlerle, yirmi senedir dünyanın en sakin, uysal, hatta biraz hissiz kadını diye, tanıdığı dostuna baktı.

Sıcak bir yaz akşamıydı. Pencerenin önünde oturuyor, denizi seyrediyorlardı. Deniz durgun, biraz sisli ve gölgeli, bir göl gibi hareketsizdi. Açık pencereden odaya, bahçedeki manolya ağacının keskin kokuları doluyor, havanın ağırlığı ve bu ağır, ihtiras verici koku başlarının hafif, hafif dönmesine, sıcak ve biraz terli vücudlerinde acayib ürpertilerin dolaşmasına sebeb oluyordu.

Ayşe:

— Evet, diye mırıldandı, onu sevmiştim. Ne tuhaf değil mi? Sen şimdi buna şaşarsın. Benim gibi bir kadın!

Neriman susmakta devam ediyor, korkunç bir şey görmüş insanların karektersizliği ve heyecanı içinde ona bakıyordu. Öbürü:

— Geçmiş şeyler bunlar, dedi, yoksa anlatır mıyım? Hem öyle uzun bir seyahate çıkıyorum ki, bir daha kim bilir ne zaman dönerim!

Neriman, arkadaşına dikkatle bakıyor ve onun gözlerinin, tebessümünün, bakışının, birdenbire yüzündeki bütün ifadenin değiştiğini farkediyordu. Her zaman mazlum bir çocuk gibi bakan bu bal rengi gözlerde küçük kıvılcımlar toplanıyor, bebekler koyulaşıyor, kedi gözleri gibi büyüyordu. Sanki yüzdeki hatlarda birdenbire sertleşmiş, çekilmiş, dudaklara gelince her zamanki aydınlık, yumuşak tebessümlerle açılışları yerine sert bir çizgi ile kapanmış ve bu çizgi uçlara doğru çirkin, adeta şeytanî bir ifade ile sivrilmişti. Neriman, yirmi senelik dostunu adeta tanıyamadı. Bu şayanı hayret, bu müthiş bir şeydi! Demek Rızayı sevmiş, demek Rızayı! Boğazı kuruyordu. Kesik, kesik öksürdü. Bir şey yapmış olmak için gülümsemeye çalıştı.

Ayşe, ağırlaşan bir sesle devam ediyordu:

— Bir çok şeyler gibi bunu da kimse bilmedi, kimse hissetmedi. Hakları da vardı. Benim gibi bir kadından ümid edilir şey miydi bu?

Gülüyordu:

— Hepiniz beni bir melek sanıyordunuz. Zaten hep böyle değil midir? Birbirimize kör körüne inanmıyor muyuz? Darılma güzelim, seni öyle severim ki.. Geçmiş şeyler bunlar. Rızayı terketmemiş, bir başkaile evlenmemiş olsam ve aradan bu kadar seneler geçmese gene anlatamazdım. Ama ne adam! Seninle sevişmeye başladığından üç ay sonra onu tanımıştım. Burada, Sen yoktun. Biraz oturduk. Bana karşı alâkalı, hürmetkâr görünüyordu. Ama gene de. Sen onun huyunu bilirsin zaten. Sonra bir gün, beraber gezmeye gittiğimiz gün, hatırlıyor musun? Adada dans ederken birdenbire bakışları değişti. Beni kollarında daha sıkı tutuyor, avucları sırtımı yakıyordu. Bir başka gün evine gitmem için yalvarmaya başladı. Onunla eğleniyordum. Günlerce, hatta aylarca yalvardı. Bir gün hiç ummadığı bir zamanda gittim. Sevincden deliye döndü.

Neriman «yeter» demek ister gibi bir işaret yaptı. Solukları sıklaşmıştı, yanakları birdenbire çökmüş, yüzüne ihtiyar bir mana gelmişti.

Ayşe, senelerce susmuş bir insanın boşalmak, anlatmak ihtiyacı içinde gözleri pencereden dışarıya kaymış, dalgın, hareketsiz, kelimeler dudaklarından su gibi akarak konuşuyordu:

— Evet, onun metresi oldum. Fakat az sürdü. Emin ol. Seni bedbaht etmek istemiyordum. Bana ne teklif etti biliyor musun? Kocamdan ayrılmamı! Budala! Halbuki ona karşı sevgi zannettiğim şeyin yalnız bir tecessüsten ibaret olduğunu çoktan anlamış bulunuyordum.

O, mahzun, mariz gülüşü ile gülüyordu. Nerimana dönmüştü. Arkadaşına merhametle baktı:

— Bana ondan öyle hararetle bahsetmiştin ki!. Anlamak istemiştim, seni ona bağlıyan şeyi bilmek istemiştim. Ne çocukmuşun!. Acemi, buz gibi bir erkekti. Halbuki sen onunla darılıp ayrıldıktan sonra ne kadar ağlamıştın! Benim saadetime imrendiğini söylüyordun.

Neriman boğuk bir sesle:

— Hepimiz senin saadetine imreniyorduk, diye, fısıldadı. Herkes seni kocana, çocuklarına bağlı, evinden başka bir şey düşünmiyen bir kadın olarak tanıyordu. Öyle değil mi, söyle öyle değil mi? Halbuki sen...

Dişleri birbirine çarpıyordu. Derin bir soluk alarak sustu.

Ayşe, omzunu silkmişti:

— Hiç de zannettiğiniz gibi değildi. Zaten hayatta kim mes'ud olabilmiştir ki? Yalnız hepimiz riyakârlık yapmaktan, mes'ud görünmekten hoşlanıyoruz. Bir teselli bu. Bana gelince, kocamı sevmiyordum. Onun kollarında dişlerimi gıcırdatıyordum. Çocuklarımsa, benim için her zaman bir engel oluyorlardı. Bir gün beni bırakacaklarını, bütün sevgimi, şefkatimi aç hayvanlar gibi emdikten sonra benden kurtulmak için çareler arayacaklarını biliyor, onlara garib bir kin duyuyordum. Hepsi, hasta, şikâyetçi, yaramazdılar. Fakat her şeye rağmen bana kendilerini sevdirdikleri, fedakârlık ettirdikleri için zaman, zaman onlara düşman oluyordum. Bütün bu düşünceleri, nefret, kin ve korkuları saklamasını bilirdim. Eğer Rıza ile yattığımı söylesem bir daha yüzüme bakar mıydın? Hayır, seni kaybetmek istemiyordum. İnsan dostlarından hem nefret ediyor, hem de onları seviyor. Niçin bunları anlatıyorum değil mi? İhtiyarladığımı hissediyorum, yalandan yoruldum. Çocuklar büyüdüler, kocam öldü. Uzun bir yolculuğa çıkmak üzereyim. Ve bütün bunları, bu sırları, bir masal, geçmiş uzak şeyler gibi anlatmak hoşuma gidiyor. Kime fenalığım dokundu? Hiç kimseye. Sen, Rızanın metresi olduğumu, kocam kendisini sevmediğimi bildi mi? Çocuklar, bütün diğer aldattıklarıma gelince, onlar da hiç bir şeyin farkında olmadılar. Bu eski dostunuzun, o durgun, munis bakışları arkasında lânet ve kıskançlık gizli olduğunu hiç biriniz anlamadınız.

Neriman, kendini tutamıyarak:

— Allahım, meğer sen!, diye, mırıldandı.

Gözlerinden yaşlar boşanmıştı. Ayşe, döndü, yavaşça onun omzuna dokundu. Birdenbire tatlılaşan munis bir sesle:

— Zavallı dostum, dedi, neye dehşete düşüyorsun? Evet ben, ben de hepiniz gibiyim. Bütün insanlar gibi. Eğer sen de şu anda samimi olsan, sen de benim gibi konuşmayı, açık, kendi kendine olduğu gibi konuşmayı tecrübe etsen!.

Neriman, göz yaşları arasından bir an ona bakarak tekrar hıçkırmıştı.

— Fakat, Rıza! diye, inledi.

Öbürü, sakin:

— Evet diye, cevab verdi. Evet, şimdi bile peşimde, anlıyor musun, şimdi bile!. Budalanın biri diyorum sana. Onu terketmekle ne iyi yaptın! Bana, hiç bir zaman seni sevemiyeceğini söylemişti. Şimdi bile senden bir kızkardeş gibi acıyarak bahsediyor.

Hava, iyice kararmış, gök masmavi, yıldızlarla dolu parlıyor. Denizin koyulaşan, kıpırdısız sathında siyah göl - geler halinde sandallar süzülüyordu.

Ayşe, başını pencerenin kenarına dayayarak, tekrar eski vaziyetine dönmüştü. Yavaşça:

— İşte böyle, diye mırıldandı. Bu güzel manzara, bu sakin akşam, içime şimdiden çöken yolculuk acısı bak bana neler söyletti?

Fakat, Neriman cevab vermemişti. Hâlâ ince hıçkırıklarla ağlamakta devad ediyor ve kendi kendine, bu kadar pervasız, hatta hayasızca konuşan dostunun, üç aydanberi tekrar Rıza ile barıştığını ve onunla evlenmek için kocasından ayrılmaya hazırlandığını bilip bilmediğini soruyordu.